

حکمت امتحان‌های انبیاء در قرآن کریم

نویسنده:

الیه بابا زاده بیدگلی

www.ketab.ir

انتشارات رویش بهاری

(rooyeshebahari)

سرشناسه	: بابازاده بیدگلی، الهه، ۱۳۶۳-
عنوان و نام پدیدآور	: حکمت امتحان‌های انبیاء در قرآن کریم/ نویسنده الهه بابازاده بیدگلی.
مشخصات نشر	: رویش بهاری، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۵۸ ص؛ ۵/۱۴×۵/۲۱ س.م.
شابک	: ۱ - ۸۳ - ۴۸۷۱ - ۶۲۲ - ۹۷۸.
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
موضوع	: پیامبران در قرآن
موضوع	: Prophets in the Qur'an
موضوع	: امتحان الهی - جنبه‌های قرآنی
موضوع	: Ordeal - Qur'anic teaching
رده‌بندی کنگره	: BP۱۰۴
رده‌بندی دیوبی	: ۲۹۷/۱۵۹
شماره کتاب‌شناسی ملی	: ۹۹۰۵۹۶۵

حکمت امتحان‌های انبیاء در قرآن کریم

عنوان: حکمت امتحان‌های انبیاء در قرآن کریم

نویسنده: الهه بابازاده بیدگلی

طراح جلد: گروه طراحی پلکان

ناشر: رویش بهاری

مدیر تولید: امیر حیدری

شابک: ۱ - ۸۳ - ۴۸۷۱ - ۶۲۲ - ۹۷۸.

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شناسه: ۱۵۲۴

نوبت چاپ: اول پاییز ۱۴۰۳ ۱۶۰۰۰۰ تیراژ

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷	پیشگفتار
۹	مقدمه

فصل اول

مباحث مقدماتی

۱۶	معنای حکمت
۱۸	معنای امتحان
۲۰	واژه‌های مترادف امتحان
۲۰	تمحیص
۲۰	فتنه
۲۱	ابتلا
۲۲	بلاء

فصل دوم

ارکان اساسی و شیوه‌های امتحان

۲۵	ارکان امتحان
۲۵	امتحانکننده
۲۷	امتحان شدگان

- ۲۷..... تمام افراد بشر
- ۲۸..... پیامبران الهی
- ۲۸..... گروهها
- ۲۸..... قوم بنی اسرائیل
- ۲۹..... سپاهیان طالوت
- ۳۰..... قوم حضرت صالح (علیه السلام)
- ۳۰..... قوم حضرت لوط (علیه السلام)
- ۳۰..... آزمایش مسلمانان در جنگ
- ۳۰..... جنگ احزاب
- ۳۱..... جنگ احد
- ۳۱..... شیوه‌های امتحان انبیا
- ۳۲..... آزمایش بواسطه یکی از اعضای خانواده
- ۳۲..... فرزند
- ۳۲..... حضرت ابراهیم (علیه السلام)
- ۳۳..... حضرت یعقوب (علیه السلام)
- ۳۳..... حضرت نوح (علیه السلام)
- ۳۴..... حضرت ایوب (علیه السلام)
- ۳۴..... همسر
- ۳۴..... حضرت نوح (علیه السلام)
- ۳۵..... حضرت لوط (علیه السلام)
- ۳۵..... نعمتهای (مادی و معنوی) خداوند
- ۳۶..... حضرت سلیمان (علیه السلام)
- ۳۶..... حضرت داوود (علیه السلام)
- ۳۷..... حضرت ایوب (علیه السلام)
- ۳۷..... امتحان بواسطه بیماری
- ۳۷..... آزمایش پیامبران در برابر سختی‌های تبلیغ

فصل سوم

حکمت‌های معرفتی امتحان نسبت به خود انبیا

۳۹	.....	حکمت‌های معرفتی
۴۱	.....	دعوت مشرکان به سوی خدا
۴۲	.....	حضرت یوسف (علیه‌السلام)
۴۳	.....	ارتقای درجه‌ی یقین
۴۴	.....	حضرت عزیر (علیه‌السلام)
۴۶	.....	حضرت ابراهیم (علیه‌السلام)
۴۹	.....	غافل نشدن از یاد خدا
۴۹	.....	حضرت یونس (علیه‌السلام)
۵۰	.....	حضرت یوسف (علیه‌السلام)
۵۱	.....	حضرت ابراهیم (علیه‌السلام)
۵۲	.....	حضرت ایوب (علیه‌السلام)
۵۳	.....	یادآوری نعمتها
۵۳	.....	حضرت ایوب (علیه‌السلام)

فصل چهارم

حکمت‌های تربیتی امتحان نسبت به خود انبیا

۵۵	.....	حکمت‌هایی تربیتی
۵۶	.....	تحصیل کمال از طریق تنبیه و تأدیب
۵۶	.....	حضرت آدم (علیه‌السلام)
۵۸	.....	حضرت یعقوب (علیه‌السلام)
۵۹	.....	حضرت یوسف (علیه‌السلام)
۶۲	.....	حضرت سلیمان (علیه‌السلام)
۶۳	.....	حضرت یونس (علیه‌السلام)
۶۶	.....	تسلیم حق شدن
۶۶	.....	حضرت نوح (علیه‌السلام)

- ۶۸ ..... حضرت ابراهیم (علیه السلام)
- ۶۹ ..... حضرت اسماعیل (علیه السلام)
- ۷۰ ..... سنجش صبر و افزایش آن
- ۷۱ ..... حضرت نوح (علیه السلام)
- ۷۴ ..... حضرت هود (علیه السلام)
- ۷۷ ..... حضرت صالح (علیه السلام)
- ۷۹ ..... حضرت لوط (علیه السلام)
- ۸۱ ..... حضرت شعیب (علیه السلام)
- ۸۳ ..... حضرت موسی (علیه السلام)
- ۸۵ ..... حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم)
- ۸۷ ..... توبه و پناه بردن به خدا
- ۸۸ ..... حضرت آدم (علیه السلام)
- ۸۹ ..... حضرت داود (علیه السلام)
- ۹۰ ..... حضرت یونس (علیه السلام)
- ۹۰ ..... ظهور پارسایی
- ۹۱ ..... حضرت یوسف (علیه السلام) و زلیخا
- ۹۴ ..... حضرت یوسف (علیه السلام) و زنان اشرافی مصر
- ۹۸ ..... کسب مقام دنیوی
- ۹۸ ..... حضرت یوسف (علیه السلام) و علم تعبیر خواب
- ۱۰۰ ..... حضرت یوسف (علیه السلام) و محبوبیت اجتماعی
- ۱۰۱ ..... حضرت ابراهیم (علیه السلام) و مقام امامت
- ۱۰۲ ..... حضرت ابراهیم (علیه السلام) و جاودانگی نام تا ابدیت
- ۱۰۳ ..... رسیدن به پاداش های اخروی
- ۱۰۴ ..... حضرت یوسف (علیه السلام)
- ۱۰۴ ..... حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) و قضاوت

فصل پنجم

حکمت‌های معرفتی امتحان انبیا نسبت به مردم

- ۱۰۷.....حکمت‌های معرفتی.....
- ۱۰۸.....توکل و توجه به حضور خدا در جریان تمامی امور.....
- ۱۱۰.....حضرت نوح (علیه‌السلام).....
- ۱۱۰.....حضرت هود (علیه‌السلام).....
- ۱۱۱.....حضرت ابراهیم (علیه‌السلام).....
- ۱۱۲.....حضرت یعقوب (علیه‌السلام).....
- ۱۱۳.....حضرت یوسف (علیه‌السلام).....
- ۱۱۴.....حضرت شعیب (علیه‌السلام).....
- ۱۱۴.....حضرت محمد (صلی‌الله علیه و آله و سلم).....
- ۱۱۶.....عبرت‌آموزی.....
- ۱۱۷.....حضرت آدم (علیه‌السلام).....
- ۱۱۸.....حضرت داوود (علیه‌السلام).....
- ۱۱۹.....حضرت یونس (علیه‌السلام).....
- ۱۱۹.....شکیبایی در ابلاغ رسالت.....
- ۱۲۰.....پناه بردن به خدا.....
- ۱۲۱.....حضرت عزیز (علیه‌السلام).....
- ۱۲۳.....شناخت و انتخاب الگو.....
- ۱۲۴.....صبر و شکر حضرت ایوب (علیه‌السلام) در مصائب.....
- ۱۲۵.....صبر انبیا در هدایت امت.....
- ۱۲۶.....حضرت نوح (علیه‌السلام).....
- ۱۲۶.....حضرت محمد (صلی‌الله علیه و آله و سلم).....
- ۱۲۹.....صبر و مقاومت حضرت یوسف (علیه‌السلام) در برابر گناه.....
- ۱۳۰.....صبر حضرت ابراهیم (علیه‌السلام) در برابر طاغوت و استقامت در عقیده.....

فصل ششم

حکمت‌های تربیتی امتحان انبیا نسبت به مردم

- ۱۳۳ ..... حکمت‌های تربیتی
- ۱۳۳ ..... قدرشناسی از نعمت‌های الهی
- ۱۳۵ ..... حضرت یوسف (علیه‌السلام)
- ۱۳۵ ..... حضرت ایوب (علیه‌السلام)
- ۱۳۶ ..... تسلی خاطر برای مردم
- ۱۳۷ ..... حضرت ابراهیم و زکریا (علیهما السلام)
- ۱۳۷ ..... حضرت نوح (علیه‌السلام)
- ۱۳۸ ..... حضرت یعقوب (علیه‌السلام)
- ۱۳۹ ..... حضرت یوسف (علیه‌السلام)
- ۱۴۰ ..... حضرت محمد (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم)
- ۱۴۱ ..... پایداری در دینداری
- ۱۴۱ ..... حضرت یعقوب (علیه‌السلام)
- ۱۴۲ ..... حضرت ابراهیم (علیه‌السلام)
- ۱۴۳ ..... حضرت یوسف (علیه‌السلام)
- ۱۴۳ ..... حضرت ایوب (علیه‌السلام)
- ۱۴۴ ..... حضرت یونس (علیه‌السلام)
- ۱۴۷ ..... نتیجه‌گیری
- ۱۴۹ ..... فهرست منابع

پیشگفتار

یکی از سنت‌های الهی، سنت عمومی امتحان است که در آیات قرآنی به آن تأکید شده است. سنت امتحان، بروز و ظهور و به ثمر رسیدن استعداد‌های باطنی انسان می‌باشد. امتحان از راه‌های گوناگون نعمت، نعمت و مصیبت است. در این میان آزمون الهی از طریق مصیبت و بلا امری است که پیامبران الهی بسیار بدان آزموده شده‌اند؛ زیرا خداوند کسانی را که به او نزدیکند و او به آنان محبت می‌ورزد، سخت‌تر امتحان می‌کند.

از مجموع آیات مربوط به امتحان انبیا چنین بر می‌آید که خداوند بنابر حکمت‌هایی انبیا (علیهم‌السلام) را مورد امتحان قرار می‌دهد. از این رو، هدف از نوشتار حاضر، تبیین و بررسی حکمت امتحان انبیا (علیهم‌السلام) از منظر قرآن می‌باشد. امتحان انبیا الهی، برای آن بزرگواران و برای سایر افراد، حکمت‌هایی دارد. امتحان انبیا (علیهم‌السلام) دارای حکمت‌های معرفتی، رسیدن به یقین، یادآوری نعمت‌ها، غافل نشدن از یاد خدا برای خود آنهاست. حکمت‌های تربیتی برای آن بزرگواران شامل، تسلیم حق شدن، صبر در راستای تبلیغ یکتاپرستی، ظهور پارسایی و سایر موارد می‌باشد. همچنین امتحان انبیا بیدارکننده سایر مردم است و حکمت‌های معرفتی توکل، عبرت‌آموزی و شناخت الگوها را به دنبال دارد که به واسطه‌ی حکمت‌های آرامش و تسلی خاطر، پایداری در دین و قدرشناسی نعمت‌ها آنان را مورد تربیت قرار می‌دهند. در نتیجه، می‌توان ادعان داشت که امتحان انبیا الهی، مقدمه و زمینه‌ساز نیل انسان به کمال

نهایی و پیشرفت خود آن بزرگواران و سایر انسان‌هاست؛ چرا که سربلند بیرون آمدن از این آزمون‌ها موجب رسیدن به رحمت الهی، افزایش تقرب و بازگشت انسان به سوی خدا می‌شود.

مقدمه

قرآن کریم پیام آسمانی است که خدای متعال برای راهنمایی بشر فرو فرستاده است تا در آن تفکر کنند. این کتاب آسمانی در موارد متعدد اموری را به عنوان سنت‌های الهی مطرح می‌کند که یکی از اصلی‌ترین آنها سنت آزمایش است.

در برخی از آیات قرآن مجید، سنت آزمایش به عنوان هدف خلقت مطرح گردیده است؛ چراکه هدف خلقت آسمان، زمین، مرگ و زندگی، آزمودن بندگان است. البته باید توجه داشت هدف نهایی آفرینش، همان تکامل انسان در سایه قرب الهی است ولی همواره در افعال انسانی و الهی، آنجا که به امور مادی بازمی‌گردد، نیل به هدف نهایی یا اصلی در گرو مقدماتی است و یکی از آن اهداف میانی و مقدماتی برای کمال انسان، سنت امتحان است؛ زیرا «امتحان‌های خداوند» در جایی مطرح می‌شود که موجود مختاری وجود داشته باشد و ابزارهایی برای سر دو راهی قرار گرفتن این موجود مختار مهیا باشد. خداوند، جهان را به زیورهای جذاب آراست و انسان مختار را خلق کرد تا از این رهگذر، زمینه آزمایش و اختیار انسان پدید آمده و بستر تکامل (قرب الهی) که هدف نهایی خلقت است فراهم گردد.

از طرفی امتحان انسان از ناحیه خداوند به دلیل آنکه یک سنت ثابت الهی است، شامل همه انسان‌ها حتی انبیای الهی خواهد بود. امتحان‌هایی که خداوند از انبیا می‌گرفت علاوه بر آنکه حکمت‌هایی

برای آن بزرگواران در همان زمان داشت. حکمت‌هایی برای سایر مردم در تمام زمان‌ها در بردارد که مایه آرامش، صبر، الگوپذیری و... برای تمام مسلمانانی است که بدون استثناء مورد امتحان‌های گوناگون الهی قرار می‌گیرند.

از این رو، نویسنده بر آن است تا برخی از حکمت‌های معرفتی و تربیتی امتحان‌های انبیا (علیهم‌السلام) در قرآن کریم را مورد بررسی قرار دهد تا مایه آرامش، صبر، الگوگیری و... برای تمام مسلمانانی باشد که بدون استثناء مورد امتحان‌های گوناگون الهی قرار می‌گیرند. امید است کتاب حاضر مورد رضای الهی واقع شود و بهره‌ای برای مخاطبان و پژوهشگران در برداشته باشد.

ان شاء الله!